

آموزش شاهدمحور زبان دوم: مجموعه مقالاتی درباره تدریس فراگیری
زبان دوم، ماساتوشی ساتو و شان لوون (ویراستاران)، نیویورک: راتلج،
۲۰۱۹، ۳۵۹ صفحه.^۱

فاطمه امیری^۲ (دانشجوی دکترای فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه شهید چمران اهواز)

تاریخ دریافت نقد و بررسی: ۱۳۹۹/۵/۳، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۶/۴

تاکنون کتاب‌ها و پژوهش‌های زیادی درباره آموزش زبان نوشته شده و به این موضوع از جنبه‌های مختلف پرداخته شده است. کتاب آموزش شاهدمحور زبان دوم، اولین مجموعه مطالعات تجربی مربوط به فراگیری زبان دوم (ISLA)^۳ است. این مطالعات توسط پژوهشگران مشهور بین‌المللی، با هدف انتقال پژوهش‌های آموزشی به کلاس درس و با استفاده از رویکردهای نظری از جمله رویکردهای جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، فرهنگی و شناختی انجام شده است. کتاب حاضر دارای چارچوب‌ها و فنون مختلف آموزشی شامل آموزش تلفیقی زبان و محتوا (CLIL)^۴، آموزش پیکره‌بنیاد، آموزش مفهوم‌بنیاد، بازخورد اصلاحی، تعامل همسالان، تقویت، آموزش زبان موروثی، اصلاحات برنامه و چشم‌انداز مداخله‌ای است که برای برنامه‌های مختلف ISLA مانند مهارت شفاهی، مهارت نوشتن، انگیزه و آموزش معلمان اعمال می‌شود. این مطالعات با حضور فراگیران مختلف (کودکان یا

1. Masatoshi Sato and Shawn Loewen (Eds.). 2019. *Evidence-Based Second Language Pedagogy: A Collection of Instructed Second Language Acquisition Studies*. New York, NY: Routledge, 359 p.
2. ftm.amiri@gmail.com
3. Instructed Second Language Acquisition
4. Content and Language Integrated Learning

بزرگسالان) در مناطق مختلف جهان انجام شده است. کتاب آموزش شاهدمحور زبان دوم در چهار بخش کلی با عناوین تمرکز بر آموزش^۱، تمرکز بر فرایندهای یادگیری^۲، تمرکز بر برون‌دادهای یادگیری^۳ و تمرکز بر زبان‌آموز و روان‌شناسی معلم^۴ تدوین شده و هر بخش شامل فصل‌های مختلف و مقالاتی مرتبط با همان بخش است. ساتو و لوون به‌عنوان ویراستاران کتاب اشاره می‌کنند که هدف آنها ارائه پژوهش‌هایی است که انتقال یافته‌های آن به کلاس درس نسبتاً آسان است. برای تحقق هدف مزبور، آنها بر پیامدهای آموزشی این مقاله‌ها که شامل آموزش، فرآیند یادگیری و پیامدهای آن و روان‌شناسی معلم و یادگیرنده است تأکید می‌کنند. در هر فصل، پژوهشگران پیشنهادها و پژوهشی مختصری ارائه می‌دهند که برای علاقه‌مندان حوزه ISLA بسیار سودمند است. آنان همچنین پیش‌خود درباره چگونگی استفاده از نتایج این پژوهش‌ها در کلاس درس را با متخصصان و معلمان به اشتراک می‌گذارند تا مبنای تصمیم‌گیری‌های آموزشی ایشان قرار گیرد.

دو یادداشت کوتاه بر کتاب پداگوژی شاهدبنیاد زبان دوم نوشته شده است که به آنها اشاره می‌کنیم: «فصل‌های موجود در این مجموعه با ارزش شامل طیف گسترده‌ای از رویکردهای پژوهشی، زمینه‌های یادگیری و زبان‌هاست و مطالعات یادگیری دانش‌آموزان را در آموزش‌های کلاس یا فعالیت‌های عملی آنها مورد بررسی قرار می‌دهد. آنچه در سراسر کتاب به چشم می‌خورد، یک تعهد واقعی به امر پژوهش است که به‌کارگیری آن، می‌تواند فرآیند تدریس را غنی سازد. هر فصل پیشنهادها و ویژه‌ای در خصوص پداگوژی و آینده پژوهش دارد و به‌باور لایت‌باون^۵، منبعی غنی برای پژوهشگران و معلمان پژوهشگر خواهد بود»^۶.

«این مجموعه نمایانگر پژوهش‌های پیشرفته در زمینه فراگیری زبان دوم در قرن ۲۱ است. یکی از نکات مثال‌زدنی این کتاب توجه نویسندگان به برخی از مسائل مهم فراگیری زبان دوم مانند استعداد، اضطراب، لذت‌بردن، مهارت شنیداری، کاربردشناسی، انگیزه‌بخشی و بسیاری موارد دیگر، از منظر تجربی است. هر بخش از این مطالعات به‌لحاظ به‌کارگیری روش دقیق، توجه به متن و خوانایی مثال‌زدنی است» (اورنگا^۷)^۸.

1. A Focus on Instruction

2. A Focus on Learning Processes

3. A Focus on Learning Outcomes

4. A Focus on Learner and Teacher Psychology

5. M. Lightbown

6. <https://www.routledge.com/Evidence-Based-Second-Language-Pedagogy-A-Collection-of-Instructed-Second/Sato-Loewen/p/book/9780815392538>

7. L. Ortega

8. <https://www.routledge.com/Evidence-Based-Second-Language-Pedagogy-A-Collection-of-Instructed-Second/Sato-Loewen/p/book/9780815392538>

«به‌سویِ پداگوژیِ شاهدبنیاد زبان دوم: پیشنهادهای پژوهشی و توصیه‌های پداگوژیکی»^۱ عنوان فصل اول کتاب حاضر است. موضوع فراگیری زبان دوم، درک موضوعات یادگیری و آموزش زبان دوم در محیط‌های آموزشی و مداخله‌های پداگوژیکی است که به زبان‌آموزان کمک می‌کند تا مهارت‌های زبان دوم را به طور مؤثرتر به کار ببرند. در این راستا، ISLA می‌تواند زیرحوزه‌ای از فراگیری زبان دوم باشد که موضوعات متنوع مربوط به زبان دوم را بررسی می‌کند. علاوه بر این حوزه پژوهشی، آنچه ISLA را متمایز می‌کند، تلاش پژوهشگران برای به‌کار بستن رویه‌های پداگوژیکی است؛ پژوهشگران ISLA تلاش می‌کنند تا با انجام پژوهش‌های تجربی، پداگوژی شاهدبنیاد را به معلمان ارائه دهند. این فصل مسیر دیگری برای این نگاه پداگوژیکی در پژوهش فراهم می‌کند و معلمان و پژوهشگران را دعوت می‌کند تا تعامل‌های بیشتری بین پژوهش و پداگوژی برقرار کنند. در فصل اول ابتدا نظریه‌های یادگیری زبان دوم در حوزه ISLA مرور می‌شود و تنها بر نظریه‌هایی تأکید می‌شود که اطلاعات سودمندی برای ارتباط بین پژوهش و پداگوژی فراهم می‌کنند. ساتو و لوون در ادامه فصل، انواع روش‌های آموزشی را نام می‌برند و شرح مختصری از هرکدام ارائه می‌دهند. سپس به پنج عامل مهم در فرایند یادگیری زبان دوم اشاره می‌کنند: توجه و آگاهی^۲، فراشناخت^۳، همراهی^۴، بافت‌های یادگیری/یاددهی و تفاوت‌های فردی. نویسندگان در ادامه فصل به خروجی‌های یادگیری در پژوهش‌های ISLA و مسائل و عوامل مؤثر در آن از جمله هدف آموزش، فراتحلیل^۵ و روان‌شناسی می‌پردازند. در آخرین بخش فصل، با سؤال مهمی روبرو می‌شویم: چرا معلمان توصیه‌های پداگوژیکی و راهنمایان را امتحان نمی‌کنند؟ و چرا گفتگویی بین معلمان و پژوهشگران به‌طور کلی و پژوهشگران ISLA به‌طور خاص، شکل نمی‌گیرد؟ نویسندگان از قول چند پژوهشگر می‌نویسند: این‌طور نیست که معلمان نخواهند از پژوهش‌ها استفاده کنند، بلکه «موانع نگرشی»^۶ بین معلمان وجود دارد! برخی از معلمان می‌گویند پژوهشگران «در عالم خود»^۷ هستند و برای به‌اشتراک‌گذاری اطلاعاتشان تلاشی نمی‌کنند. مدگیز^۸ (۲۰۱۷: ۴۹۳) از قول عده‌ای دیگر از معلمان می‌گوید یافته‌های پژوهشی اغلب با فضای واقعی کلاس‌ها بی‌ربط هستند. او استدلال می‌کند که شَم معلمان و تجربه‌هایشان ابزارهای مؤثرتر و قابل‌اعتمادتری برای پداگوژی کلاس است. با تمام این مسائل، نویسندگان نقل‌قول‌های متعددی را از زبان پژوهشگران و معلمان بیان می‌کنند و نتیجه می‌گیرند تعامل بیشتر معلمان با پژوهشگران، مانند گفتگوهای چهره‌به‌چهره، برگزاری کارگاه‌ها و فعالیت‌هایی از این دست سبب می‌شود فعالیت‌های هر دو گروه نتایج بهتری داشته باشد.

1. Towards Evidence-Based Second Language Pedagogy: Research Proposals and Pedagogical Recommendations

2. Attention and Awareness

3. metacognition

4. Engagement

5. Meta-Analysis

6. attitudinal barrier

7. in their own circle

8. P. Medgyes

عنوان فصل دوم «آموزش مفهوم‌محور برای آموزش مفهوم‌محور: یک انگاره برای آموزش معلم زبان»^۱ است. در این فصل تمرکز لانتولف^۲ و استیو^۳ بر تأثیر یک رویکرد خلاقانه به آموزش معلم زبان است که در دانشگاه بارسلونا اجرا شده است. هدف این رویکرد آماده‌سازی معلمان تدریس عملی^۴ برای اجرای اصول کلی مفهوم‌سازی آموزش ویگوتسکی^۵ به‌عنوان فرایندی نظام‌مند در کلاس درس است. این برنامه خلاقانه که با عنوان انگاره تکوینی بارسلونا (BFM)^۶ شناخته می‌شود، بر پایه اصول نظریه رشدی اجتماعی فرهنگی ویگوتسکی است که بعدها توسط یکی از مهم‌ترین مفسران یعنی گالپرین^۷ شرح و تفسیر شد. این نظریه بر اهمیت دانش مفهومی برای ارتقای رشدی یادگیرندگان تأکید دارد. در بخش اول فصل دوم، نویسندگان خلاصه‌ای از نظریه آموزشی ویگوتسکی را ارائه می‌دهند و یادآور می‌شوند که آموزش مفهوم‌بنیاد با توجه به بافت‌های آموزشی گوناگون، در گام‌های مختلفی سازماندهی و اجرا می‌شود. استیو (۲۰۱۸) در ادامه انگاره تکوینی بارسلونا را معرفی می‌کند: «نمونه‌ای از یک رویکرد مؤثر برای کمک به معلمان در درک و اجرای آموزش مفهوم‌بنیاد در کلاس درس». یک انگاره تکوینی اجتماعی فرهنگی بنیاد^۸ که معلمان زبان را تشویق می‌کند از تغییر در روش‌های تدریس نهراسند و تغییر را تجربه کنند و نقش مفاهیم تجربی هرروزه را که از تجربه‌های کلاس درس‌شان به‌دست می‌آورند، نادیده نگیرند. بخش بعدی مقاله با جدولی بسیار جامع آغاز می‌شود که به‌صورت اینفوگرافیک یک انگاره BFM بنیاد را برای کمک به معلمان باهدف اجرای آموزش مفهوم‌بنیاد نشان می‌دهد. سپس ده مطالعه موردی که در طول دو سال با ۱۵ معلم برای چهار زبان مختلف با رویکرد BFM انجام شده است، با ذکر نمونه‌ها و تجربه‌های معلمان آورده شده است.

«بازنگری روشن‌سازی‌ها: خودروشن‌سازی‌ها و دیگر روشن‌سازی‌ها در آموزش پیکره‌بنیاد کاربردشناسی»^۹ عنوان فصل سوم کتاب است. هارلینگ^{۱۰} و همکارانش در این پژوهش از نتایج پژوهش ابزارهای پیکره‌بنیاد معلم ساخته^{۱۱} که برای آموزش زبان به‌کار می‌رود، استفاده کرده‌اند. تمرکز این پژوهش بر این است که چگونه درون‌داد معتبر برای آموزش و یادگیریِ روال‌های کاربردشناختی^{۱۲} فراهم می‌شود. روال‌های کاربردشناختی نوعی زبان قالبی^{۱۳}، شامل عبارت‌هایی مانند *You're right*، *That's true* برای توافق، *I agree but* برای عدم توافق و *What I mean* برای خودروشن‌سازی

1. Concept-Based Instruction for Concept-Based Instruction: A Model for Language Teacher Education
2. P. Lantolf
3. O. Esteve
4. Practicing teacher
5. L. Vygotsky
6. Barcelona Formative Model (BFM)
7. P. Gal'perin
8. sociocultural
9. Revisiting Clarifications: Self- and Other-Clarifications in Corpus-Based Pragmatics Instruction
10. K. Harlig
11. teacher-developed corpus-based
12. pragmatic routine
13. formulaic language

است. نویسندگان برای ارزیابی، زبان‌آموزانی که فقط آموزش را با شرایط مطالب پیکره‌ای (CM)^۱ یا فقط آموزش در شرایط جستجوی پیکره‌ای (CS)^۲ دریافت کرده بودند، با یک گروه آزمایشی جدید که از تلفیق آموزش در روش CM و CS بهره برده‌اند، مقایسه کردند. آنها در ادامه یادآور می‌شوند هدف اصلی فعالیت‌های CM فراهم کردن درون‌دادی برای زبان‌آموزان است که آنها به مجموعه واژه‌هایی که روال کاربردشناختی را می‌سازند و بافتی که این روال‌ها در آن استفاده می‌شود، توجه کنند. به‌منظور ارزیابی دقیق‌تر، یک پیش‌آزمون/پس‌آزمون^۳ برای شبیه‌سازی مکالمه دانشگاهی در کار گروهی طراحی شد که امکان مقایسه بین گویندگان را فراهم می‌کرد. برای مقایسه نتایج روشن‌سازی‌ها به دیگر روشن‌سازی‌ها و خودروشن‌سازی‌ها تقسیم شد. دیگر روشن‌سازی، به دانشجویان کمک می‌کند تا اغلب با پرسیدن اینکه منظور آنها چیست درک خود را از نوبت‌گیری همکلاسی‌شان محک بزنند. نویسندگان در بخش‌های بعدی مقاله با جدول‌ها و نمودارهایی به مقایسه نتایج روش تلفیقی با دو روش CM و CS می‌پردازند و در نهایت نتیجه می‌گیرند که زبان‌آموزانی که از روش تلفیقی استفاده کرده‌اند در هر دو زمینه کنش گفتاری و استفاده از روال‌های کاربردشناختی نمره بالاتری کسب کردند.

پژوهش فصل چهارم «کلاس‌های تلفیقی محتوا و زبان برای کودکان ماندارین آموز به‌مثابه زبان دوم: یک مطالعه مشاهده‌ای طولی»^۴ اولین مطالعه‌ای است که توسط اولیور^۵ و همکارانش با تمرکز بر رویکرد CLIL در بافت ماندارین به‌عنوان زبان دوم در کشور استرالیا اجرا شده است. CLIL مجموعه‌ای از برنامه‌های آموزشی اروپایی با هدف دسترسی به مهارت بالاتر در یادگیری زبان خارجی است. درحقیقت، CLIL چترواژه‌ای^۶ است که برای مجموعه تمرین‌های متنوعی که محتوا و زبان را به‌صورت تلفیقی استفاده می‌کنند، به‌کار می‌رود. اغلب پژوهش‌هایی که با رویکرد CLIL انجام شده در رابطه با زبان‌هایی بوده که با زبان انگلیسی مرتبط بودند و پژوهش حاضر اولین مطالعه‌ای است که روی زبانی تا این حد دور از زبان انگلیسی انجام می‌شود. این مطالعه یک پژوهش طولی (دوساله، از ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷) است که برای دانش‌آموزان ۵ تا ۹ ساله اجرا شد. در CLIL به زبان‌آموزان زبان و محتوا به‌طور هم‌زمان با استفاده از زبان مقصد به‌عنوان ابزار ارتباطی آموزش داده می‌شود. نتایج پژوهش نشان داد در حالی که معلمان از درک زبان دوم دانش‌آموزان ناامید بودند، سن دانش‌آموزان در هر سطح کلاس معلمان را قانع کرد تا از روش‌های تلفیقی آموزشی استفاده کنند. همچنین نتایج تأکید کرد این پژوهش به ساخت نظریه درباره فراگیری زبان دوم کودک خصوصاً در موقعیت‌های CLIL کمک می‌کند.

فصل پنجم بر «بحث‌های مشارکتی پیش از نوشتن و گسترش واژگان زبان‌آموزان انگلیسی به‌عنوان

1. Corpus-materials condition
2. Corpus-search condition
3. pretest/posttest
4. Content and Language Integrated Learning Classes for Child Mandarin L2 Learners: A Longitudinal Observational Study
5. R.Oliver
6. Umbrella Term

زبان دوم^۱: بخش‌های زبان مرتبط واژگانی (LRE)^۲ و میزان مشارکت^۳ متمرکز است. در این فصل مکدونوف^۴ و گونزالس^۵ با هدف تأثیر بحث‌های مشارکتی پژوهشی را انجام دادند. مواد پژوهش شامل شش تکلیف پیش‌نوشته مشارکتی، تکالیف نوشتاری تشخیصی، تکالیف نوشتاری خروجی و یک مقاله تحلیلی بود. روال کار به این صورت بود که گفتگوهای پیش‌نوشته مشارکتی/گروهی توسط معلم ESL با توجه به برنامه‌های درسی و کتابچه راهنمای معلم اجرا می‌شد. نتایج این پژوهش نشان داد دانشجویان ESL در طول گفتگوهای پیش‌نوشته گروهی توانستند با موفقیت بخش‌های زبان مرتبط واژگانی خود را حل کنند.

در میان پژوهشگران حوزه آموزش زبان دوم، اتفاق نظر جمعی بر اهمیت بازخورد، به‌مثابه کلید مهمی در پیشرفت نوشتار وجود دارد. «بازخورد همسالان: چشم‌اندازی از نظریه فعالیت درباره موضوع فرستندگان و گیرندگان»^۶ عنوان فصل ششم کتاب است. معمولاً زبان‌آموزان درباره بازخورد نوشتاری که یا ارائه داده‌اند یا درباره پیش‌نویس‌های نوشتاری خودشان دریافت کرده‌اند، بحث می‌کنند. استروچ^۷ و الدوسری^۸ درباره پژوهش خود می‌نویسند: «آنچه پژوهش آنان را از سایر پژوهش‌ها متمایز می‌کند بیان چرایی اتخاذ یک موضع خاص در نقش فرستنده یا گیرنده بازخورد است». بنیان نظریه پژوهش حاضر نظریه فعالیت^۹ است و در این در نظریه انسان و محیط همراه با هم دیده می‌شوند و عمل فرد زاینده این مراد و تعامل است (الوانی، ۱۳۷۴: ۳).

«نقش همسالان در یادگیری انگلیسی زبان‌آموزان جوان، یک مطالعه موردی طولی در چین»^{۱۰} عنوان فصل هفتم این کتاب است. گوتو^{۱۱} و لیو^{۱۲} در این پژوهش طولی به بررسی نقش همسالان در یادگیری زبان انگلیسی توسط یادگیرندگان جوان EFL و عملکرد آنها با گذشت زمان می‌پردازند. این مطالعه با هدف درک بهتر یادگیری زبان انگلیسی زبان‌آموزان جوان در بافت‌های پویا، یعنی در شبکه‌های اجتماعی صورت گرفته و در عین حال توجه ویژه‌ای به وضعیت اقتصادی اجتماعی دانش‌آموزان (SES)^{۱۳} دارد که در پژوهش‌های قبلی ISLA مورد بحث قرار نگرفته است. یکی از پیشرفت‌های مهم در پژوهش ISLA توجه فزاینده به بافت، در درک پیشرفت زبان‌آموز از زبان مقصد است. شرکت‌کنندگان در این پژوهش از دو گروه دانش‌آموزان دبستانی و دانش‌آموزان دبیرستانی بودند و

1. English as a second language (ESL)
2. language-related episodes (LRE)
3. Collaborative Prewriting Discussions and ESL Students' Vocabulary Development: LREs and Depth of Engagement
4. K. McDonough
5. T. González
6. Peer Feedback: An Activity Theory Perspective on Givers and Receivers' Stances
7. N. Storch
8. K. Aldossary
9. Activity theory
10. The Role of Peers in Young Learners' English Learning: A Longitudinal Case Study in China
11. Y. Goto
12. Y. Liu
13. Students' socioeconomic status

هر دو گروه به مدت سه سال مورد بررسی قرار گرفتند. نویسندگان این پژوهش طولی اذعان می‌کنند از آنجا که در بررسی حاضر، تحلیل‌های شبکه‌های اجتماعی (SNA)^۱ در ترکیب با سایر تحلیل‌های کمی و کیفی مورد استفاده قرار می‌گیرد، مطالعه‌ای منحصر به فرد است. نتایج پژوهش فصل هفتم حاکی از آن است که روابط همسالان با یادگیری زبان زبان‌آموزان جوان در محیط‌های آموزشی ارتباطی معنادار و پویا دارد.

لی^۲ و فو^۳ در فصل هشتم این کتاب «ارتباط بین گرایش‌های شناختی و عملکرد در تکلیف شفاهی در شرایط آموزشی با/بدون آموزش دستور قبل از انجام تکالیف»^۴ را بررسی می‌کنند. پژوهشگران نقش دو عامل شناختی توانایی تحلیلی زبان^۵ و حافظه کاری^۶ (کوتاه مدت) را در دو موقعیت یادگیری بررسی می‌کنند؛ تفاوت این دو موقعیت این است که یک گروه تحت آموزش صریح به همراه تکلیف (EIT)^۷ قرار داشتند، در حالی که گروه دیگر هیچ آموزش مستقیمی دریافت نکردند (با طرح این وجه تمایز که آیا اجرای پیش از آموزش صریح دستور را باید به عنوان بخشی از آموزش کلاس در نظر گرفت یا پس از آن). زبان‌آموزان این پژوهش ۴۲ زبان‌آموز EFL بودند. آموزش دستور شامل توضیح‌های معلم درباره صورت، معنی و استفاده از وجه مجهول انگلیسی است که قضاوت زبان‌آموزان از دستوری بودن جمله‌های مجهول را در پی دارد. چنان‌که گفته شد، در این پژوهش، متغیرها دو عامل شناختی توانایی تحلیلی زبان و حافظه کاری (کوتاه مدت) بودند که منظور از توانایی تحلیلی زبان، شناخت نقش‌های دستوری عناصر جمله و پیش‌بینی قواعد زبانی بر اساس مواد زبانی ارائه شده است. در نهایت، به نظر می‌رسد توانایی تحلیلی زبان، نحوه انجام تکلیف تحت دو موقعیت یادگیری ذکر شده را پیش‌بینی می‌کند، در حالی که حافظه کوتاه مدت قادر به این پیش‌بینی نیست.

در فصل نهم، ماریچ میشل^۸ و لورا استیفنهافر^۹ به بررسی «آماده‌سازی وجه‌های التزامی اسپانیایی حین ارتباط رایانه‌بنیاد همزمان: تعاملات همسالان آلمانی در کلاس و هنگام انجام تکالیف منزل»^{۱۰} پرداخته و آماده‌سازی^{۱۱} را به عنوان یک ابزار آموزشی در طول فعالیت‌های چت متنی زبان دوم ارزیابی کردند. در این پژوهش فراگیران زبان اسپانیایی (۴۲ نفر) به صورت زوجی در سه چت متنی با هم تعامل داشته و نتایج این گروه با نتایج حاصل از گروه کنترل مقایسه شده است (۳۸ نفر). نویسندگان، تولید ساختارهای پیشرفته

1. social network analysis
2. S. Li
3. M.Fu
4. The Associations Between Cognitive Aptitudes and Oral Task Performance Under Instructional Conditions With or Without Pretask Grammar Instruction
5. language analytic ability
6. working memory
7. Explicit Instruction + Task
8. M. Michel
9. L. Stiefenhöfer
10. Priming Spanish Subjunctives During Synchronous Computer-Mediated Communication: German Peers' Classroom-Based and Homework Interactions
11. Priming

(برای مثال وجه التزامی در زبان اسپانیایی) در طول گفتگوی متنی دیجیتالی در دوزمینه متفاوت و معتبر از نظر اکولوژیکی، یعنی در کلاس و مشق شب، را بررسی کردند. همچنین آنها در طراحی پیش‌آزمون و پس‌آزمون، استفاده، دقت و گسترش وجه التزامی را مورد توجه قرار دادند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تقویت، نقش مهمی در استخراج ساختارهای پیشرفته دارد حتی اگر اثرات آن اندک بماند.

در فصل دهم کتاب، باولز^۱ و بلویوریاتی^۲ مطالعه‌ای با عنوان «آموزش زبان موروثی چه تأثیری در مهارت نوشتاری زبان‌آموزان موروثی زبان اسپانیایی دارد؟»^۳ انجام شده است و به ادعای نویسندگان مقاله، این اولین مطالعه در خصوص مستندسازی تجربی اثرات آموزش زبان موروثی بر پیشرفت مهارت‌های نوشتاری با مقایسه گروه‌های آموزش دیده و آموزش ندیده نسل دوم زبان‌آموزان موروثی اسپانیایی است. زبان‌آموزان موروثی، دوزبانه‌های زود هنگام، هم‌زمان یا متوالی هستند که در کودکی و در خانه در معرض زبان اقلیت قرار می‌گیرند و زبان اکثریت را از طریق تحصیل کسب می‌کنند. در این مطالعه طولی ۲۵ زبان‌آموز زبان موروثی (HLL)^۴ آموزش دیده و ۲۵ زبان‌آموز زبان موروثی آموزش ندیده در سطح دانشگاهی، دو مقاله استدلالی نوشتند؛ یکی در ابتدای مطالعه و گروه دیگر ۱۲ هفته بعد. در طول پژوهش پیشرفت زبان از نظر پیچیدگی، دقت و تسلط سنجیده شد. در گام بعد آموزش نوشتاری گونه‌بنیاد^۵، با مدل‌هایی از گونه استدلالی ارائه شد تا دانشجویان بتوانند متن‌های استدلالی خود را برای مخاطبان واقعی بنویسند. پس از گذراندن یک ترم آموزش، زبان‌آموزان به‌طور قابل توجهی در نوشته‌های خود، پیچیدگی نحوی، روانی و پختگی واژگانی بیشتری نشان دادند، در حالی که در گروه کنترل آموزش ندیده، تغییرات چندانی مشاهده نشد. نویسندگان این پژوهش به این نتیجه دست یافتند که زبان‌آموزان زبان موروثی نسل دوم که در یک دوره نوشتاری شرکت کرده بودند به‌طور قابل توجهی نگارشی مسلط‌تر همراه با پیچیدگی نحوی بیشتر داشتند و در مقایسه با ابتدای ترم، در انتها واژه‌های کم‌تکرار بیشتری را استفاده کردند، در حالی که هم‌تایان گروه کنترل که آموزشی دریافت نکرده بودند، چنین نتیجه‌ای نگرفتند.

«تأثیر ویژگی‌های درون‌داد بر درک دانشجویان از دشواری تکلیف و درک مطلب آنها از تکالیف شنیداری معتبر»^۶ عنوان فصل یازدهم این کتاب است. مطالعه حاضر بر یکی از انواع تکالیفی که کمتر مورد پژوهش قرار گرفته، یعنی تکالیف شنیداری، متمرکز شده است. در این مطالعه کیم^۷ و مونتریو^۸ تکالیفی شنیداری را به کار می‌گیرند که از ارائه‌های معتبر^۹ دانشگاهی برگرفته شده و با هدف انگلیسی

1. M. Bowles

2.A. Bello-Uriarte

3. What Impact Does Heritage Language Instruction Have on Spanish Heritage Learners' Writing?

4. Heritage language learners

5. Genre-based

6. The Effect of Input Characteristics on Students' Perception of Task Difficulty and Their Comprehension of Authentic Listening Tasks

7. Y. Kim

8. K. Monteiro

9. authentic

برای اهداف آکادمیک^۱ (EAP) طراحی شده است و سعی شده با استفاده از ابزارهای پردازش زبان طبیعی تا حد امکان دشواری متن به صورت غیررسمی و کمی کنترل شود. هدف مطالعه دغدغه‌های مربیان در مورد انتخاب مؤثر و اصولی مواد شنیداری EAP و اصلاح متون شنیداری برای پاسخگویی به نیازهای دانشجویان در کلاس است. یک شرایط ساده و پیچیده در کلاس‌های بکر ایجاد و اجرا شد؛ در شرایط پیچیده، دانشجویان به سخنرانی‌های معتبر گوش می‌دادند و در شرایط ساده، دانشجویان به سخنرانی‌هایی گوش می‌دادند که از نظر واژگانی دارای پیچیدگی کمتر و منسجم‌تر بود. با اینکه میانگین نمرات درک مطلب برای کسانی که در شرایط ساده بودند بالاتر بود، اما این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار نبود. در نهایت، نویسندگان به این نتیجه می‌رسند که برای سخنرانی‌های طولانی دانشگاهی، پیچیدگی واژگانی و گفتمانی، بر درک مطلب شنیداری دانشجویان تأثیری ندارد.

در فصل دوازدهم ژان مارک دیوئل^۲ و پیتر دی مکینتایر^۳، «تأثیر قدرت پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیتی چند فرهنگی، متغیرهای زبان‌آموز و معلم بر میزان لذت و اضطراب فراگیری زبان‌های خارجی»^۴ را مورد مطالعه قرار دادند. این مطالعه که با شرکت ۷۵۰ دانشجو انجام شده، یادآور می‌شود که لذت‌بردن از فراگیری زبان خارجی (FLE)^۵ با اضطراب در کلاس درس زبان خارجی (FLCA)^۶ همبستگی منفی دارد. به طور کلی، به نظر می‌رسد زمینه‌های اجتماعی، تأثیر قوی‌تری در FLE داشته باشد، زیرا محیط‌های کلاس مثبت می‌توانند حس همبستگی، هدف مشترک و در جریان بودن را تقویت کنند. نویسندگان در این مطالعه مشخص می‌کنند که بافت محیطی گاهی اوقات می‌تواند منبع اضطراب شدید شود و آن زمانی است که شرکت‌کنندگان احساس می‌کنند عملکرد آنها توسط معلم و همسالان منفی ارزیابی می‌شود. در نهایت، نتیجه اصلی آموزش در مقاله فصل دوازدهم این است که معلمان می‌توانند به جای تلاش برای کاهش اضطراب در کلاس زبان خارجی دانش‌آموزان، لذت‌بردن از فراگیری زبان خارجی ایشان را ارتقا دهند، چرا که به نظر می‌رسد اضطراب عموماً یک عامل درونی است در حالی که لذت‌بردن از فراگیری زبان خارجی در معرض عوامل محیطی است.

عنوان فصل سیزدهم کتاب «چشم‌انداز مداخله تعاملی در راستای افزایش انگیزه فراگیری زبان دوم: یک مطالعه کلاسی»^۷ است. ساتو و لارا^۸ در این پژوهش به این موضوع می‌پردازد که چگونه انگیزه می‌تواند یادگیری زبان دوم را در محیط‌های آموزشی افزایش دهد. مطالعه پیش‌رو که در محیط EFL، در شیلی و برای دانش‌آموزان ابتدایی و دبیرستان انجام شد، یک مداخله کلاسی تلفیق شده با تکالیف ارتباطی کلاس

1. English for Academic Purposes
2. J.-M. Dewaele
3. P. D. MacIntyre
4. The Predictive Power of Multicultural Personality Traits, Learner and Teacher Variables on Foreign Language Enjoyment and Anxiety
5. Foreign language enjoyment
6. Foreign language classroom anxiety
7. Interaction Vision Intervention to Increase Second Language Motivation: A Classroom Study
8. P. Lara

درس است که افزایش انگیزه فراگیران زبان دوم در رویکرد خودانگیزی زبان دوم دورنیه^۱ را مورد بررسی قرار می‌دهد. رویکرد دورنیه نظام خودانگیزی زبان دوم است (L2MSS)^۲ که نشان می‌دهد آنچه انگیزه یادگیرنده زبان دوم را پایدار و ثابت نگه می‌دارد، چشم‌انداز و نوع نگاه او به زبان دوم است. نویسندگان، هدف مقاله خود را شکل‌گیری و تقویت چشم‌انداز مرتبط با آینده حرفه‌ای (به‌عنوان مثال، تجارت) یادگیرندگان EFL عنوان می‌کنند. پژوهشگران این فصل نتیجه می‌گیرند که حمایت آموزشی بیشتری برای فراگیران زبان دوم نیاز است تا بتوانند خودهدایتی^۳ مثبتشان را به رفتارهای با انگیزه واقعی خود منتقل کنند.

فصل آخر کتاب، زیر عنوان «تجربه‌های یادگیری زبان و تأثیر دریافت آنها بر تدریس: یک مطالعه مصاحبه‌ای با معلمان انگلیسی در مجارستان»^۴ به قلم کاتا سیزیر^۵، به این موضوع اختصاص دارد که روش‌های توصیف معلمان از زبان دوم/خارجی و چگونگی تأثیرگذاری تجربه فراگیری آن بر روش تدریس‌شان، چگونه شکاف بین معلم‌ها و تدریس را پر می‌کند. این مطالعه با افزودن «صدای معلمان»^۶ در پژوهش‌های «انگیزه در فراگیری زبان دوم» همراه است. اهمیت بررسی صدای معلمان در ISLA امر بسیار ضروری است زیرا اغلب ISLA مستلزم آموزش معلم‌محور است. در این پژوهش ده معلم انگلیسی که در زمینه‌های مختلف آموزشی در مجارستان کار می‌کردند در این مطالعه مصاحبه‌محور شرکت کردند. نویسنده در نتایج پژوهش خود نشان می‌دهد که چگونه معلمان تجربیات یادگیری خود را به‌خاطر می‌آورند و چگونه این تجربیات روش تدریس ایشان را از جنبه‌های مختلف، تحت تأثیر قرار می‌دهد. چراکه هویت و مسائل روش‌شناسی، به‌عنوان عوامل برجسته‌ای در تدریس تأثیرگذار است. توصیه‌های پداگوژیکی این بخش، آگاهی بخشی این موضوع است که چگونه تجربه معلمان به‌عنوان یک زبان‌آموز خارجی موفق، می‌تواند تدریس آنها و نحوه تعامل‌شان را با زبان‌آموزان موفق و کمتر موفق تحت تأثیر قرار دهد. ضمن آنکه، چگونه تجربیات متفاوت معلمان و دانش‌آموزان ممکن است بر روند یادگیری و نیازهای دانش‌آموزان تأثیر بگذارد.

در پایان می‌توان به این نکات درباره کتاب حاضر اشاره کرد: همان‌طور که ویراستاران تأکید می‌کنند، کتاب پداگوژی زبان دوم شاهدبنیاد، علاوه بر اینکه اولین مجموعه مطالعات تجربی مربوط به ISLA است، اثر جامعی است که به‌وضوح هدف خود را پرکردن شکاف بین کلاس‌های درس و آنچه در پژوهش‌های یادگیری زبان دوم اتفاق می‌افتد، قرار داده است. گردآورندگان کتاب، بر لزوم گفتگو بین معلمان و پژوهشگران تأکید و عنوان می‌کنند که گرچه معلمان غالباً وقت و منابع لازم را برای انجام پژوهش ندارند، اما به این امر علاقه خاصی دارند، به‌ویژه که احساس می‌کنند یافته‌های پژوهش ممکن

1. Dörnyei

2. L2 Motivational Self System

3. self-guide

4. The Language Learning Experiences and their Perceived Impact on Teaching: An Interview Study with English Teachers in Hungary

5. k. Csizér

6. teachers' voice

است زیربنای فعالیت‌های آنان قرار گیرد. به نظر نگارنده این سطور، با توجه به تأکید بسیار زیاد کتاب بر فرآیند به‌کارگیری روش‌ها و نیز استفاده از مفاهیم تخصصی آموزش زبان، این کتاب را بیشتر می‌توان منبعی غنی برای پژوهشگران برشمرد تا معلمان در کلاس درس؛ بنابراین به نظر می‌رسد برای در دسترس‌تر ساختن آن، به‌ویژه برای آنان که آموزش زبان را به‌عنوان بخشی از فرآیند تدریس خود در کلاس درس دنبال می‌کنند، باید در کنار این پژوهش‌ها و نتایج آنها، به ارائه و اشاعه دستورات عمل‌هایی کاربردی و ملموس پرداخت که بتواند راهنمای معلمان و مدرسان این حوزه قرار گیرد. پژوهشگران این کتاب نیز تصدیق می‌کنند که مقالاتی با اصطلاحات فنی و نامصطلح فراوان، عموماً بی‌اثر، ناکارآمد و غیرکاربردی بوده و خواستار گفتگوهای چهره‌به‌چهره، کارگاه‌های ویژه معلمان و برگزاری نشست‌ها و اجتماعات کاربردی هستند. تنوع نظری، روشی و نمونه‌های مورد مطالعه (از حیث گوناگونی زبان)، از ویژگی‌هایی است که این کتاب را در نوع خود متمایز ساخته است. نویسندگان بخش‌های مختلف کتاب، غالباً کوشیده‌اند با ارائه جداول و نمودارهای مختلف که همگی انعکاس‌دهنده نتایج پژوهش‌های آنهاست، خواننده را در فهم موضوع مورد نظر یاری دهند. این جداول‌ها برای خوانندگانی که می‌خواهند با یک نگاه کلی و به‌صورت خلاصه مطالب مهم بیان‌شده را، اغلب با نگاه مقایسه‌ای، بررسی کنند، بسیار سودمند است. یکی از نکات برجسته کتاب، طرح پیشنهادی پژوهشی و آموزشی پایان هر فصل برای پژوهش‌های آتی محققان است.

در مجموع، مطالعه این کتاب به علاقه‌مندان هر دو حوزه مطالعات آموزش زبان و مطالعات کلاس درس، توصیه می‌شود و امید است متخصصان این حوزه بتوانند پژوهش‌های بیشتری نظیر آنچه در این کتاب پیش روی خواننده قرار می‌گیرد به زبان فارسی به‌نگارش درآورند و راهگشا و مرجعی برای معلمان و پژوهشگران ایرانی باشند.

منابع

الوانی، سیدمهدی. (۱۳۷۴). «بهره‌وری از دیدگاه نظریه فعالیت». فصلنامه علمی - پژوهشی فرایند مدیریت و توسعه. س ۹، ش ۲ و ۳، ۱-۲۱.

- Bussmann, H., G. Trauth, K. Kazzazi, & H. Bussmann (2006). *Routledge dictionary of language and linguistics*. London: Routledge.
- Esteve, O. (2018). "Concept-based instruction in teacher education programs in Spain as illustrated by the SCOPA-mediated Barcelona formative model". *The Routledge handbook of sociocultural theory and second language development*. J. Lantolf, M. E. Poehner, & M. Swain (Eds.), New York, NY: Routledge, 487-504.
- Medgyes, P. (2017). "The (ir)relevance of academic research for the language teacher". *ELT Journal*. 71(4), 491-498.